

6. Kamu Maliyesi

Mart ayında salgına bağlı olarak iktisadi faaliyette başlayan yavaşlama sonucunda, vergi gelirleri zayıflamıştır. Bununla birlikte, kamunun tüketim harcamaları ve cari transfer giderlerindeki yükselişle birlikte faiz dışı harcamalardaki artış hızlanmıştır. Yılın ilk çeyreğinde kamu, tüketim harcamaları kanalıyla büyümeye pozitif katkıda bulunmuştur. Vergi gelirlerindeki zayıf seyre karşılık, Merkez Bankası kâr transferi ve ihtiyat akçesinin aktarımıyla olumlu bir performans sergileyen vergi dışı gelirler, yılın ilk çeyreğinde bütçe açığındaki artışı sınırlamıştır.

Merkezi yönetim bütçe dengesi 2020 yılının ilk çeyreğinde 29,6 milyar Türk lirası açık verirken, faiz dışı bütçe dengesi 8,7 milyar Türk lirası fazla vermiştir. Bütçe açığı bu dönemde net dış borçlanmanın yanı sıra büyük ölçüde iç borçlanmayla finanse edilirken, 2019 yılında yüzde 132,4 ve yüzde 106 olan iç ve dış borç çevirme oranları, yılın ilk çeyreğinde sırasıyla yüzde 123,7 ve yüzde 242,8 olarak gerçekleşmiştir.

Salgının ekonomi üzerindeki etkilerini sınırlamak üzere dünya genelinde ve Türkiye’de kapsamlı mali önlemler alınmaktadır (Kutu 2.2 ve Kutu 6.1). İktisadi faaliyetteki zayıflamaya bağlı olarak bütçe gelirleri azalırken döngü karşıtı harcama ve transferlerin artmasıyla bütçe dengelerinin olumsuz etkilenmesi beklenmektedir. Mevcut koşullar altında mali duruşun destekleyici olması, hanehalklarının tüketim alışkanlıklarının ve işgücü piyasasıyla olan bağlarının korunabilmesi; firmaların üretim ve istihdamda devamlılığı sağlayabilmesi; reel sektör ve finansal sektör arasındaki etkileşim gereği bu tedbirlerle finansal istikrarın da desteklenmesi açısından önem arz etmektedir.

6.1 Bütçe Gelişmeleri

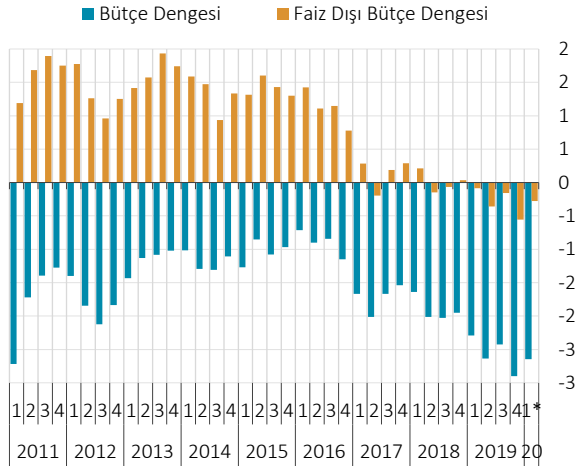
Merkezi yönetim bütçe dengesi 2020 yılının ilk çeyreğinde 29,6 milyar Türk lirası açık vermiştir. Vergi dışı gelirlerin güçlü performansı bütçe dengesini olumlu etkilemiş, vergi gelirlerindeki artış harcamalardaki artışın bir miktar üzerinde kalmıştır. 2019 yılının ilk çeyreğinde 2,8 milyar TL açık veren faiz dışı denge, 2020 yılının aynı döneminde 8,7 milyar Türk Lirası fazla vermiştir (Tablo 6.1.1).

Tablo 6.1.1: Merkezi Yönetim Bütçe Büyüklükleri (Milyar TL)

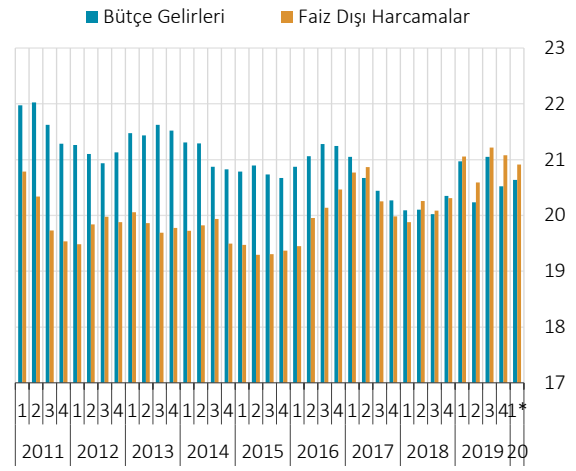
	Ocak-Mart 2019	Ocak-Mart 2020	Artış Oranı (%)	Gerçekleşme/ Bütçe Hedefi (%)
Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri	254,4	285,3	12,1	26,0
Faiz Giderleri	33,4	38,2	14,6	27,5
Faiz Hariç Bütçe Giderleri	221,1	247,1	11,8	25,8
Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri	218,3	255,7	17,2	26,7
I. Vergi Gelirleri	154,3	176,1	14,2	22,4
II. Vergi Dışı Gelirler	64,0	79,6	24,4	46,3
Bütçe Dengesi	-36,2	-29,6	-	-
Faiz Dışı Denge	-2,8	8,7	-	-

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı.

2020 yılının ilk çeyreğinde yıllıklandırılmış bütçe açığının GSYİH’ye oranının yüzde 2,6; faiz dışı bütçe açığının GSYİH’ye oranının ise yüzde 0,3 seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir (Grafik 6.1.1). Merkezi yönetim bütçe gelirlerinin GSYİH’ye oranının 2020 yılının ilk çeyreğinde önceki yılın aynı dönemine göre 0,4 puan gerileyerek yüzde 20,6 seviyesinde gerçekleşeceği öngörülmektedir. Merkezi yönetim faiz dışı bütçe harcamalarının GSYİH’ye oranının ise yine aynı dönemler itibarıyla 0,2 puan azalarak yüzde 20,9 düzeyinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir (Grafik 6.1.2).

Grafik 6.1.1: Merkezi Yönetim Bütçe Dengeleri
(Yıllıklandırılmış, GSYİH'ye Oran, %)

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı.
*Tahmin.

Grafik 6.1.2: Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri ve Faiz Dışı Harcamalar
(Yıllıklandırılmış, GSYİH'ye Oran, %)

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı.
*Tahmin.

Merkezi yönetim faiz dışı bütçe giderleri, 2020 yılının ilk çeyreğinde önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 11,8 oranında artarak 247,1 milyar Türk lirası olmuştur. Mal ve hizmet alım giderleri, personel giderleri ve cari transfer giderlerindeki artışlar faiz dışı harcamalardaki yükselişte belirleyici olurken, SGK devlet primi giderleri görece düşük bir artış kaydetmiştir. Kamu yatırımlarını gösteren sermaye giderleri ve transferlerindeki nominal daralma kamunun yatırım kanalıyla büyümeye desteğinin bir önceki yılın ilk çeyreğine göre belirgin ölçüde azaldığına işaret etmiştir (Tablo 6.1.2). Önümüzdeki dönemde salgının etkisini azaltmaya yönelik tedbirler çerçevesinde cari transferler kalemindeki artışın hızlanması beklenmektedir.

Tablo 6.1.2: Merkezi Yönetim Faiz Dışı Harcamaları (Milyar TL)

	Ocak-Mart 2019	Ocak-Mart 2020	Artış Oranı (%)	Gerçekleşme/ Bütçe Hedefi (%)
Faiz Dışı Bütçe Giderleri	221,1	247,1	11,8	25,8
1. Personel Giderleri	63,8	75,8	18,9	26,8
2. SGK Devlet Primi Giderleri	11,4	12,8	11,6	26,5
3. Mal ve Hizmet Alım Giderleri	13,6	18,3	34,8	24,3
4. Cari Transferler	98,3	113,7	15,7	25,2
a) Görev Zararları	1,8	2,3	29,2	24,8
b) Sağlık, Emeklilik ve Sosyal Yardım Gid.	44,3	45,2	2,1	20,7
c) Tarımsal Destekleme Ödemeleri	9,1	10,9	20,6	49,7
d) Gelirden Ayrılan Paylar	24,7	31,3	26,8	25,9
e) Hanehalkına Yapılan Transferler	5,0	7,5	49,6	27,0
5. Sermaye Giderleri	18,9	16,1	-14,7	28,5
6. Sermaye Transferleri	6,1	0,8	-87,1	11,7
7. Borç Verme	8,9	9,5	6,6	35,1

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı.

Merkezi yönetim genel bütçe gelirleri, 2020 yılının ilk çeyreğinde önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 16,7 oranında artarak 246,5 milyar Türk lirası olarak gerçekleşmiştir (Tablo 6.1.3). Genel bütçe gelirlerinin büyük bir kısmını oluşturan vergi gelirleri yüzde 14,2 oranında sınırlı bir artış kaydederken, vergi dışı gelirlerdeki artış yüzde 23,7 olmuştur. Bu gelişmede, Merkez Bankası'nın Ocak ayında bütçeye aktardığı toplam 40,5 milyar Türk lirası tutarındaki kâr transferi ve ihtiyat akçesi önemli bir rol oynamıştır. Buna ilaveten, 2020 yılın ilk çeyreğinde 7143, 7020 ve 6736 sayılı yeniden yapılandırma yasaları çerçevesinde 2,2 milyar Türk lirası bütçeye aktarılmıştır. Doğrudan vergi kalemleri incelendiğinde, kurumlar vergisinin görece yüksek bir hızda arttığı; gelir vergisindeki artış hızının ise düşük düzeyde kaldığı gözlenmektedir. Bununla birlikte, Mart ayında salgının etkisiyle vergi gelirlerinde sert bir düşüş olmuştur. Bu düşüşte önemli bir paya sahip olan tüketime dayalı dolaylı vergilerden dâhilde alınan KDV tahsilatı önceki yılın ilk çeyreğine göre belirgin bir şekilde gerilemiştir. İthalde alınan KDV tahsilatı görece ılımlı bir seviyede artarken, ÖTV tahsilatı ise motorlu taşıt araçlarından tahsil edilen ÖTV'deki artışa bağlı olarak yükseliş kaydetmiştir.

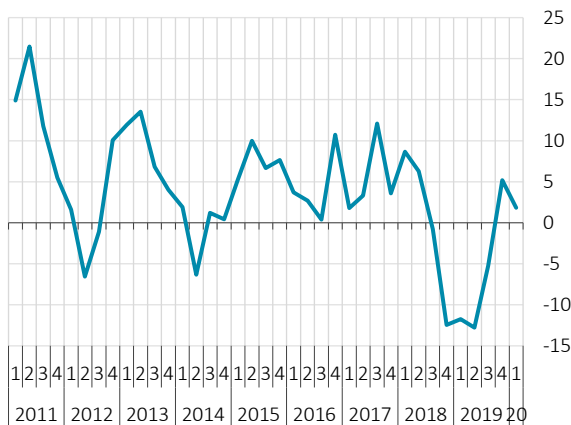
Tablo 6.1.3: Merkezi Yönetim Genel Bütçe Gelirleri (Milyar TL)

	Ocak-Mart 2019	Ocak-Mart 2020	Artış Oranı (%)	Gerçekleşme/ Bütçe Hedefi (%)
Genel Bütçe Gelirleri	211,2	246,5	16,7	26,3
I-Vergi Gelirleri	154,3	176,1	14,2	22,4
Gelir Vergisi	35,9	37,3	4,0	20,5
Kurumlar Vergisi	20,7	27,1	30,8	30,3
Dâhilde Alınan KDV	13,2	8,7	-34,1	15,1
ÖTV	30,4	38,1	25,4	21,8
İthalde Alınan KDV	27,0	30,2	11,9	19,1
II-Vergi Dışı Gelirler	56,9	70,4	23,7	46,3
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	40,6	44,6	10,0	69,4
Faizler, Paylar ve Cezalar	13,2	20,8	58,0	33,5
Sermaye Gelirleri	0,5	0,7	35,5	4,9

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı.

2020 yılının ilk çeyreğinde reel vergi gelirlerinde, yurt içi talepteki yavaşlamaya bağlı olarak bir miktar yavaşlama gözlenmektedir (Grafik 6.1.3). Bu yavaşlamanın temel sürükleyicisi Mart ayında sert bir şekilde gerileyen dâhilde alınan KDV olmuştur (Grafik 6.1.4).

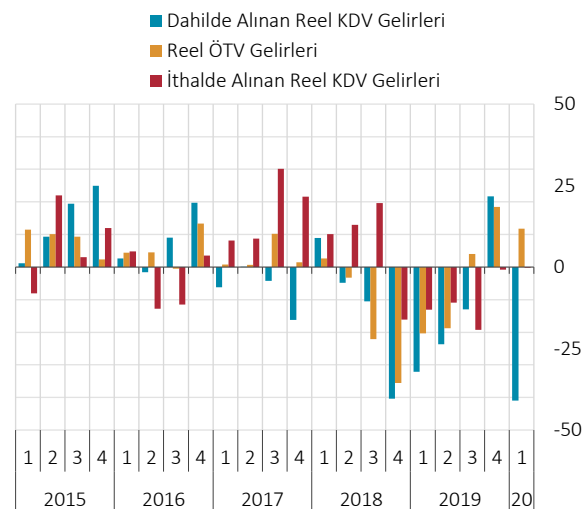
Grafik 6.1.3: Reel Vergi Gelirleri* (Yıllık % Değişim)

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı.

*Reelleştirme TÜFE ile yapılmıştır.

Grafik 6.1.4: Reel KDV ve ÖTV Gelirleri* (Yıllık % Değişim)

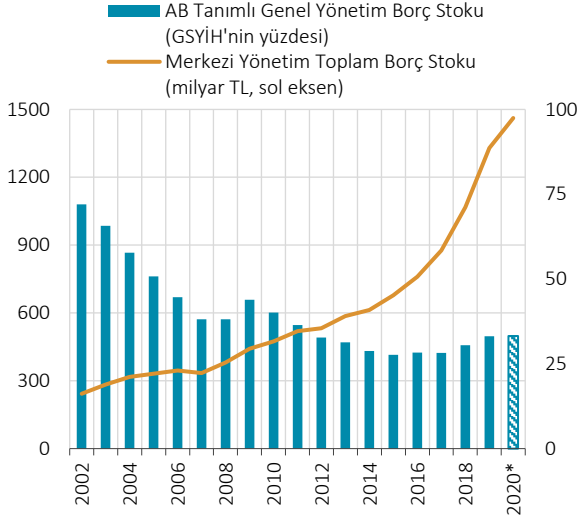
Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı.

*Reelleştirme TÜFE ile yapılmıştır.

6.2 Kamu Borç Stokundaki Gelişmeler

AB tanımlı genel yönetim borç stokunun GSYİH'ye oranı 2019 yıl sonu itibarıyla yüzde 33,1 seviyesinde gerçekleşmiştir (Grafik 6.2.1).

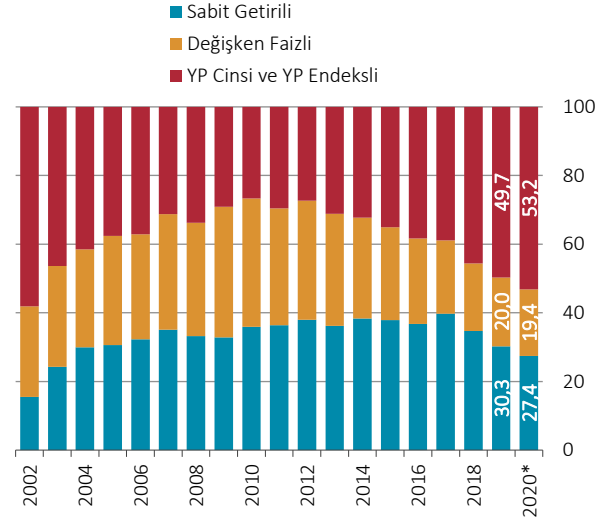
Grafik 6.2.1: Kamu Borç Stoku Göstergeleri

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı.

* Merkezi yönetim toplam borç stoku için 2020 yılı Mart ayı gerçekleşmesi, AB tanımlı genel yönetim borç stoku için YEP 2020 yılı hedefi kullanılmıştır.

Grafik 6.2.2: Merkezi Yönetim Borç Stokunun Kompozisyonu (%)

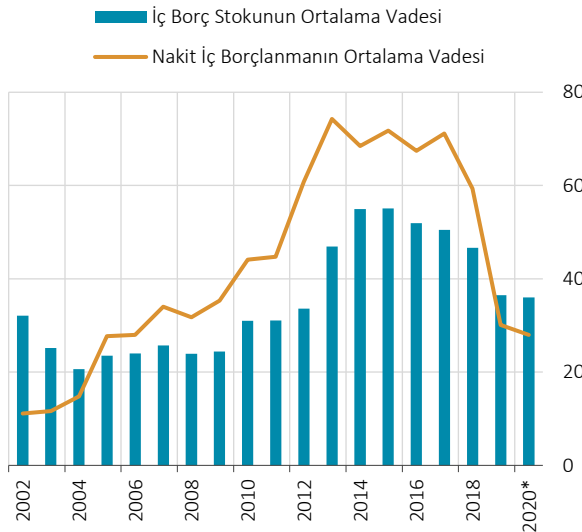

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı.

* Mart ayı itibarıyla.

2020 yılı Mart ayı itibarıyla, sabit getirili ve değişken faizli borç senetlerinin toplam borç stoku içindeki payı 2019 yılına göre azalırken, yabancı para cinsi ve yabancı paraya endekli borç senetlerinin payı artmıştır (Grafik 6.2.2). 2020 yılının ilk iki ayında iç borçlanma, ağırlıklı olarak sabit faizli araçlarla gerçekleştirilmiş olmakla birlikte, 2019 yılı Ocak-Şubat döneminde iç borçlanmanın yüzde 80'i sabit faizli araçlarla yapılırken 2020 yılının aynı döneminde bu oran yüzde 54,5'e gerilemiştir. Öte yandan 2020 yılının ilk iki ayında döviz cinsi iç borçlanmanın toplam iç borçlanma içindeki payı yüzde 26,4 olarak gerçekleşmiştir.

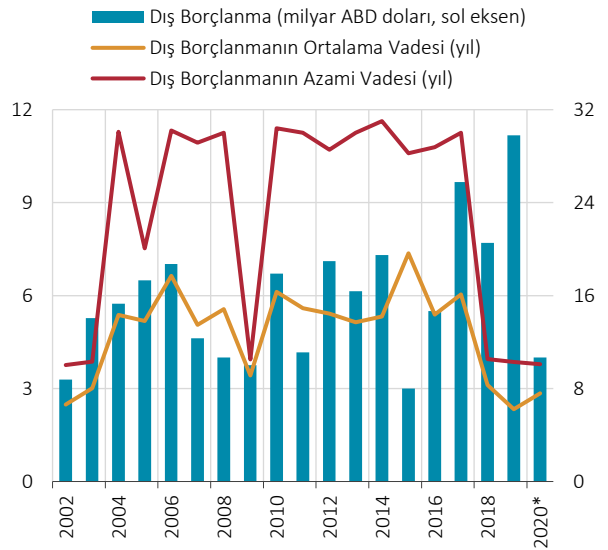
Grafik 6.2.3: Nakit İç Borçlanmanın Ortalama Vadesi ve İç Borç Stokunun Vadeye Kalan Ortalama Süresi (Ay)

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı.

* Mart ayı itibarıyla.

Grafik 6.2.4: Tahvil İhracı Yoluyla Dış Borçlanma

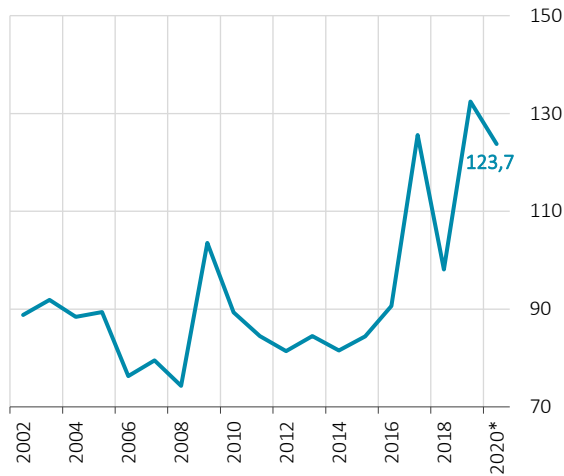
Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı.

* Mart ayı itibarıyla.

2020 yılı Mart ayı itibarıyla iç borç stokunun vadeye kalan ortalama süresi 36 ay, nakit iç borçlanmanın ortalama vadesi ise yaklaşık 28 ay olarak gerçekleşmiştir (Grafik 6.2.3). Tahvil ihracı yoluyla gerçekleştirilen dış borçlanma tutarı 2020 yılı Mart ayı itibarıyla 4 milyar ABD doları olmuştur. Söz konusu borçlanmanın ortalama vadesi 7,6 yıl olarak gerçekleşmiştir (Grafik 6.2.4). Dış borç çevirme oranı ise 2020 yılının ilk üç ayında yüzde 242,8 düzeyindedir.

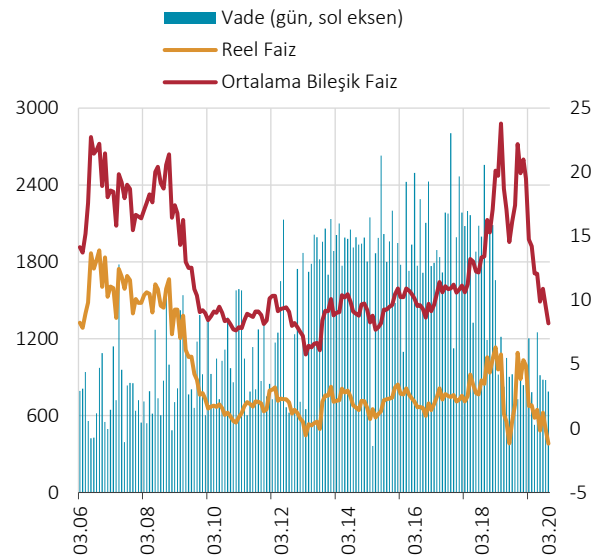
İç borç çevirme oranı, 2020 yılı Ocak-Mart döneminde yüzde 123,7 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 6.2.5). Bu dönemde kamu finansman ihtiyacı iç borçlanma ağırlıklı olmak üzere hem iç hem de dış borçlanma yoluyla karşılanmıştır. Ortalama iç borçlanma reel faiz oranı ise son aylarda borçlanma maliyetlerinin görece düşük olması nedeniyle bir miktar azalmıştır (Grafik 6.2.6).¹

Grafik 6.2.5: Toplam İç Borç Çevirme Oranı (%)

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı.
* Mart ayı itibarıyla.

Grafik 6.2.6: Hazine İhaleleri Faiz Oranı ve Vade Yapısı

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı.

¹ Reel faizler, Hazine ihalelerinde gerçekleşen nominal faiz oranlarının TCMB Beklenti Anketi'nden alınan gelecek 12 aylık TÜFE beklentisinden arındırılması yoluyla hesaplanmıştır.

Kutu 6.1

Türkiye’de Salgına Karşı Alınan Mali Tedbirler

Yakın dönemde tüm dünyayı etkisi altına alan salgının yol açtığı iktisadi ve sosyal sıkıntıları sınırlandırmak amacıyla tüm dünyada para ve maliye politikası alanında kapsamlı tedbirler uygulamaya konmuştur. Bu süreçte iktisadi faaliyetlerdeki zayıflamaya bağlı olarak bütçe gelirleri azalırken döngü karşıtı harcama ve transferlerin artmasıyla küresel ölçekte bütçe dengelerinin olumsuz etkilenmesi beklenmektedir. Bu etki, kullanılan mali politika araçlarına bağlı olarak farklılaşacaktır. Bazı tedbirler (sağlık harcamalarının, seçici sosyal transferlerin arttırılması; vergi oranlarının düşürülmesi gibi) bütçe açığını doğrudan etkilerken, bazı bütçe dışı tedbirler (firmalara kredi veya hisse alımı yoluyla kaynak aktarımı gibi) bütçeyi doğrudan etkilemeyip borçluluğu arttırabilecektir (IMF, 2020). İzlenecek maliye politikası bileşimi, makro büyüklükler açısından ülkelerdeki başlangıç koşullarına ve üretim yapısı, demografik yapı, uluslararası üretim zincirindeki konumları gibi pek çok yapısal unsura göre farklılaşabilecektir. Örneğin Fed bünyesinde yapılmış bir çalışmada, bu tip salgın dönemlerinde işsizlik sigorta yardımları, koşulsuz transferler ve likidite destekleri gibi politikaların, gelir vergisinin düşürülmesi veya kamu harcamalarının arttırılmasına kıyasla, hanehalklarının tüketimini daha olumlu etkilediği gösterilmektedir (Faria-e-Castro, 2020). Cloyne vd. (2020) ise mali çarpanın ve maliye politikasının reel etkilerinin para politikasına bağlı olarak değiştiğini göstermektedir.

Destekleyici maliye politikası adımları, bir taraftan doğrudan gelir destekleri ve transferler aracılığıyla özellikle düşük gelir grubundaki hanehalkları için asgari geçim koşullarını sağlamayı, diğer taraftan nakit akışı bozulan firmaların bilançosunu destekleyerek istihdamı ve üretim potansiyelini korumayı amaçlamaktadır. Bu dönemde ekonominin normal işleyişine dönüşünün hızlandırılması için olağanüstü parasal genişleme adımlarına maliye politikalarının da eşlik etmesi gerekliliği genel kabul görmektedir (Kutu 2.2).¹ Bu kutuda, Türkiye’de salgının iktisadi faaliyet üzerindeki olumsuz etkilerini sınırlamak amacıyla alınan maliye politikası tedbirleri özetlenmektedir.

Salgının ekonomik hayata olumsuz yansımalarının azaltılmasına yönelik olarak 100 milyar liralık ilk önlem paketi 18 Mart 2020 tarihinde açıklanmış, yasal düzenleme gerektiren ilgili hususlar da 25 Mart 2020’de yasallaşmıştır.² Ekonomik İstikrar Kalkanı paketi adıyla duyurulan tedbirler, üç başlık altında toplanabilir: (1) Mali tedbirler (2) Finansal erişimi rahatlatıcı finansal tedbirler (3) İstihdamın sürekliliğini sağlamaya ve dezavantajlı kesimleri korumaya yönelik sosyal tedbirler.

(1) Mali tedbirler, birtakım vergilerin ertelenmesi ve bazı vergi oranlarının düşürülmesi gibi önlemleri içermektedir. Bu kapsamdaki önlemler arasında;

- Krizden en çok etkilenen hizmet alt sektörleri (perakende, AVM, lojistik-ulaşım, sinema-tiyatro, konaklama, yiyecek-içecek ve etkinlik-organizasyon) ile demir-çelik, otomotiv ve tekstil-konfeksiyon gibi imalat sektörlerinde muhtasar ve KDV tevkifatı ile SGK primlerinin Nisan, Mayıs ve Haziran ödemelerinin altı ay ertelenmesi,

¹ Salgın dönemlerinin ekonomi üzerindeki olumsuz etkileri uzun süreli olabilmektedir. Jorda vd. (2020) salgınların nötr reel faiz oranı, reel ücretler gibi makroekonomik değişkenler üzerindeki etkisinin kırk yıl sürebildiğini göstermektedir. Salgın hastalıkların ekonomik etkilerinin, savaşlarındakinden derin olduğu (Jorda, vd. 2020); sadece yapısal kırılma riskleri yüksek firmaları değil tedarik zincirindeki aksaklıklar kaynaklı olarak sağlıklı firmaları da olumsuz etkilemesi bakımından diğer krizlerden daha derin reel etkilerinin olabileceği (Acemoğlu, 2020) savunulmaktadır.

² 27 Nisan 2020’de yapılan resmi açıklamalarda önlem paket tutarının 200 milyar TL’ye ulaştığı belirtilmiştir.

- Konaklama vergisinin 2020 yılında uygulanmaması,
- Otel kiralamalarına ilişkin irtifak hakkı bedelleri ve hasılat payı ödemelerinin Nisan, Mayıs ve Haziran ayları için 6 ay süreyle ertelenmesi,
- İç havayolu taşımacılığında 3 ay süreyle KDV oranının yüzde 18'den yüzde 1'e indirilmesi,
- Asgari ücret desteğinin devam etmesi,
- Bazı vergi beyanname sürelerinin uzatılması yer almıştır.

(2) Finansal tedbirler olarak sınıflandırabileceğimiz, kredi ödeme güçlüklerini ve finansmana erişimi kolaylaştırıcı önlemler arasında;

- Salgına karşı alınan tedbirlerden etkilendiği için nakit akışı bozulan firmaların bankalara olan kredi anapara ve faiz ödemelerinin asgari 3 ay ötelenmesi ve gerektiğinde bunlara ilave finansman desteğinin sağlanması,
- İhracatçıya stok finansmanı desteği verilmesi, reeskont kredilerinin geri ödemelerinin 90 gün uzatılması,
- Bu dönemde işlerinin olumsuz etkilendiğini beyan ederek talepte bulunan esnaf ve sanatkârların Halkbank'a olan kredi borçlarının, Nisan, Mayıs ve Haziran ayları anapara ve faiz ödemelerinin 3 ay süreyle ve faizsiz olarak ertelenmesi,
- Kredi Garanti Fonu (KGF) limitinin 25 milyar liradan 50 milyar liraya çıkarılarak teminat sorunu nedeni ile kredi alamayan firmaların banka kredilerine erişiminin kolaylaştırılması,
- Firmalara çalışan sayısında azaltma yapmamaları koşuluyla "İşe Devam Kredi Desteği" verilmesi,
- Satış fiyatı 500 bin liranın altındaki konutlarda kredilendirilebilir miktarın yüzde 80'den yüzde 90'a yükseltilmesi,
- Vatandaşlar için uygun ve avantajlı şartlarda sosyal amaçlı kredi paketlerinin teşvik edilmesi,
- Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında temerrüde düşen firmaların kredi siciline "mücbir sebep" notu düşülmesinin sağlanması yer almıştır.

(3) Sosyal tedbirler, toplumdaki dar gelirli ve dezavantajlı grupların korunması ile istihdamın sürekliliğinin sağlanmasını amaçlamaktadır. Bu doğrultuda alınan tedbirler arasında;

- Kısa çalışma ödeneği ile üretime ara veren işyerlerinde çalışanlara üç ay süreyle geçici gelir desteğinin sağlanması,
- İki aylık telafi çalışma süresinin dört aya çıkarılması,
- Mevzuattaki esnek ve uzaktan çalışma modellerinin daha etkin hale getirilmesi,
- En düşük emekli maaşının 1500 liraya yükseltilmesi,
- Emeklilere ödenen bayram ikramiyesinin öne çekilerek Nisan ayında verilmesi
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın belirlediği kriterlere göre ihtiyaç sahibi ailelere yapılacak nakdi yardımlar için ilave 2 milyar liralık bir kaynak ayrılması,
- Tek başına yaşayan 80 yaş üstü yaşlılar için sosyal hizmet ve evde sağlık hizmetlerinden oluşan periyodik takip programının devreye alınması yer almıştır.

Sürecin dinamikliğine bağlı olarak önlemler, ilk tedbir paketinin ilanını izleyen dönemde genişletilmiştir. Bu çerçevede,

- Sağlık çalışanlarının performans ödemelerinin üç ay süreyle üst tavandan yapılmasına karar verilmiştir (23 Mart 2020).

- Belediye kesintileri üç ay ertelenmiş, böylece belediyelere 3 milyar TL'lik kaynak yaratılmıştır (23 Mart 2020).
- “Temel İhtiyaç Desteği” ile aylık geliri 5 bin TL'nin altında olan vatandaşlara kamu bankalarından 10.000 TL'ye kadar düşük maliyetli kredi kullanma imkânı tanınmıştır (30 Mart 2020).
- Milli Dayanışma Kampanyası başlatılmıştır (30 Mart 2020).
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, sektörü korumaya yönelik bir dizi tedbir (TÜRSAB aidatlarının 2020 yılı için alınmaması, özel tiyatroların devlet teşvik ve desteklerinden faydalandırılması, vb.) açıklamıştır.
- Mevcut durumda sadece yıllık cirosu 25 milyon lira ve altında olan kurumlara sağlanan Devlet Destekli Ticari Alacak Sigortası'nın kapsamı genişletilerek yıllık cirosu 125 milyon liraya kadar olan tüm KOBİ'lere bu avantajdan yararlanma imkânı sunulmuştur (1 Nisan 2020).
- Ücretli öğretmen ve usta öğreticilerin ek ders ücret ödemelerinin devam edeceği duyurulmuştur (1 Nisan 2020).
- KOSGEB geri ödeme desteklerinden faydalanan işletmelerin Nisan-Haziran dönemindeki banka kredi ödemeleri üç ay ertelenmiş; bu ertelemeden kaynaklanacak maliyeti KOSGEB üstlenmiştir (6 Nisan 2020).

Alınan tüm bu tedbirler, başta salgından öncelikli etkilenen sektörler olmak üzere reel sektörün tümünde finansmana erişimi kolaylaştırmak ve mali yükümlülüklerini ertelemek yoluyla likidite ihtiyacını karşılamayı ve istihdamın devamlılığını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu tedbirler krizin arz ve talep yönlü olumsuz etkilerini sınırlandırdığı gibi artan belirsizliğin de azalmasına katkı sunacaktır.

Bu kapsamda ekonominin üretim potansiyelinin kalıcı bir hasar görmemesi, hanehalklarının yapısal tüketim ve yatırım davranışları ile işgücüne katılım kararlarının kalıcı olarak bozulmaması, bilançoların desteklenerek firma kayıplarının en aza indirilmesi, üretimin ve istihdamın devamlılığının sağlanması, reel sektör ve finansal sektör arasındaki etkileşim gereği bu tedbirlerle finansal istikrarın desteklenmesi önem taşımaktadır. Bununla beraber, maliye politikası tedbirlerinin önümüzdeki dönemde bütçe görünümü üzerinde doğrudan ve dolaylı olumsuz yansımalarının olacağı, bu çerçevede ortaya çıkan mali risklerin iyi yönetilmesinin de önem taşıdığı not edilmelidir.³

Kaynakça

Acemoğlu, D. (2020). “Koronavirus ve Küresel Ekonomiye Etkileri” başlıklı Dünya Türk İş Konseyi Paneli Konuşması, 1 Nisan 2020.

Cloyne, J. S., Jorda, O. ve A. M. Taylor (2020). Decomposing the Fiscal Multiplier. Federal Reserve Bank of San Francisco Çalışma Tebliği, No: 2020-12.

Faria e Castro, M. (2020). Fiscal Policy during a Pandemic. Federal Reserve Bank of St. Louis Çalışma Tebliği No: 2020-006D.

IMF (2020). Managing Fiscal Risks Under Fiscal Stress. Special Series on Fiscal Policies to Respond to COVID-19, IMF Fiscal Affairs.

Jorda, O., Singh, S. R. ve A. M. Taylor (2020). Longer-Run Economic Consequences of Pandemics. Federal Reserve Bank Çalışma Tebliği, No:2020-09.

³ Bk. (IMF, 2020).